

Tadeusz Korowaj

POWIAT KĘTRZYŃSKI W STARYCH POCZTÓWKACH

KREIS RASTENBURG AUF ALTEN ANSICHTSKARTEN

Rastenburg, Opr. Kreishaus mit Kriegerdenkmal.



Tadeusz Korowaj

POWIAT KĘTRZYŃSKI W STARYCH POCZTÓWKACH

KREIS RASTENBURG AUF ALTEN ANSICHTSKARTEN



Kętrzyn 2016

Na okładce: Budynek Starostwa – pocztówka z 1910 r.
Wewnętrzne strony okładki przedstawiają kolorową litografię z 1905 r.
oraz panoramę miasta z wieży kościoła św. Jerzego z 1913 r.
Pocztówki ze swoich zbiorów udostępnili:
Jarosław Kamiński, Cezary Korenc oraz autor.

Opracowanie redakcyjne
Tadeusz Korowaj

Tłumaczenie
Dariusz Cudziło

Projekt i skład
Piotr Hałasik

Publikacja wydana na zlecenie Powiatu Kętrzyńskiego
przy wsparciu finansowym firm

Philips Lighting Poland sp. z o.o. w Kętrzynie
MTI-Furninova Polska Sp. z o.o. w Kętrzynie
Magnetic Systems Technology Sp. z o.o. Sp.k. w Kętrzynie
„MAJONEZY” Spółdzielnia Pracy Produkcyjno-Handlowa w Kętrzynie
Wyrób Opakowań z Tektury Anna Kamińska w Kętrzynie
Laboratoria Medyczne OPTIMED Kuriata Wroński Sp. J. w Kętrzynie

ISBN 978-83-944169-0-4

Wydawnictwo LABRITA • 2016

Drukarnia Labrita Sp. z o.o.
ul. Budowlana 3, 11-400 Kętrzyn
www.labrita.pl

Prezentowane w albumie widokówki przedstawiają wybrane miejscowości wchodzące w skład powiatu kętrzyńskiego utworzonego 1 stycznia 1999 roku i leżącego w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego.

Stolicą powiatu jest Kętrzyn. Powiat tworzą następujące miasta i gminy: Kętrzyn, Korsze i Reszel oraz gminy Barciany i Srokowo.

Do 1945 roku tereny te należały do niemieckiej prowincji wschodniopruskiej. W skład obecnego powiatu wchodziły: cały dawny powiat rastenburski (Kreis Rastenburg), południowa część powiatu gierdawskiego (Kreis Gerdauen) z 55. miejscowościami należącymi obecnie do gminy Barciany (m.in.: Arklity, Asuny, Garbno, Kurklawki, Michałkowo, Mołtajny, Silginy, Skandawa, Wielowo) i gminy Srokowo (m.in.: Brzeźnica, Kałki i Święty Kamień) oraz północno-wschodnia część powiatu mrągowskiego (Kreis Sensburg) z 12. miejscowościami należącymi obecnie do gminy Kętrzyn (m.in.: Bałowo i Nakomiady). Zaś Reszel był przed 1945 rokiem miastem powiatowym z siedzibą w Biskupcu (Bischofsburg).

Widokówki omawianego terenu pojawiły się pod koniec XIX wieku w okresie rosnącej tendencji do przemieszczania się ludności. Dobrze rozwinięta sieć linii komunikacyjnych pozwalała między innymi na różnorodne wyjazdy i migracje ludności, w tym zarobkową, jak również stacjonowanie poborowych w odległych garnizonach.

Stąd też powstała potrzeba produkcji widokówek przedstawiających rodzinne strony. Ukazywały one przede wszystkim widoki ogólne miejscowości lub jej fragmenty, reprezentacyjne i charakterystyczne obiekty, rzadziej krajobrazy. Tymi obiektami były przede wszystkim kościoły czy też budynki użyteczności publicznej takie jak szkoły, karczmy, dworce kolejowe, sklepy, zamki, pałace i dwory.

Widokówki, które wówczas były formą przesyłanych pocztą pozdrowień, dzisiaj są niekiedy cenną pamiątką tamtego okresu. Utrwalone bowiem zostały na nich elementy dziedzictwa kulturowego tej ziemi, które w wielu wypadkach nie zachowały się do chwili obecnej. Ale przede wszystkim oglądając ten album wyrazić należy nadzieję, że oddają klimat i atmosferę tamtych czasów. Mam nadzieję, że lektura albumu sprawi Państwu przyjemność.

Tadeusz Korowaj

Die in diesem Bildband präsentierten Ansichtskarten stellen ausgewählte Ortschaften des am 1. Januar 1999 gegründeten Kreises Kętrzyn vor, der sich im nördlichen Teil der Ermlandisch-Masurischen Wojewodschaft erstreckt.

Die Hauptstadt des Kreises ist Kętrzyn. Der Kreis setzt sich u.a. aus folgenden Städten und Gemeinden zusammen: Kętrzyn, Korsze und Reszel sowie Gemeinden: Barciany und Srokowo.

Bis 1945 lagen diese Gebiete innerhalb der Grenzen der deutschen Provinz Ostpreußen. Der gegenwärtige Kreis umfasste den ganzen alten Kreis Rastenburg, den südlichen Teil des Kreises Gerdauen mit 55 Ortschaften, die heutzutage zur Gemeinde Barciany (u.a. Arklity, Asuny, Garbno, Kurklawki, Michałkowo, Mołtajny, Silginy, Skandawa, Wielewo) und zur Gemeinde Srokowo (u.a. Brzeźnica, Kalki, Święty Kamień) gehören, sowie den nordöstlichen Teil des Kreises Sensburg mit 12 Ortschaften der heutigen Gemeinde Kętrzyn (u.a. Bałowo, Nakomiady). Reszel war vor dem 2. Weltkriege eine Kreisstadt mit Sitz in Biskupiec (Bischofsburg).

Die Ansichtskarten der hier vorgestellten Region erschienen erstmals Ende des 19. Jahrhunderts, in der Zeit zunehmender Reiselust der hiesigen Bevölkerung. Ein reichlich entwickeltes Netz der Kommunikationslinien ermöglichte unter anderem verschiedene Reisen und Migrationen der Bevölkerung, darunter auch Verdienstmigration, sowie Stationierung einberufener Militäreinheiten in weit entfernten Garnisonen.

Eben aus diesem Grunde entwickelte sich das Bedürfnis, solche Ansichtskarten auf den Markt zu bringen, die unterschiedlichste Heimatsbereiche darstellten. Diese Bilder zeigten vor allem einen allgemeinen Blick auf verschiedene Ortschaften bzw. ihre Ortsteile, repräsentative und charakteristische Bauten, seltener Landschaften. Zu diesen Bauten gehörten vor allem Kirchen oder öffentliche Gebäude wie Schulen, Gasthäuser, Bahnhöfe, Läden, Schlösser, Paläste und Gutshäuser.

Die Ansichtskarten, die damals eine Form der per Post übersandten Grußworte waren, werden gegenwärtig als wertvolles Andenken jener Zeit angesehen. Auf diesen Bildern wurden nämlich Elemente der Kulturerbe dieses Landes festgehalten, die in vielen Fällen bis heute erhalten geblieben sind. Vor allem jedoch – wenn man dieses Buch in die Hand nimmt – ist die Hoffnung zu äußern, dass die Bilder das Klima und die Atmosphäre jener Zeiten wiedergeben. Hoffentlich werden Sie an der Lektüre dieses Bildbandes ein großes Vergnügen finden.

Tadeusz Korowaj

KĘTRZYN (do 1945 roku Rastenburg)

Stolica powiatu i siedziba starostwa, utworzonego w 1818 roku, z przerwą w latach 1974–1999 kiedy zlikwidowano powiaty. Miejscowość założono w 1329 roku przez rycerzy Zakonu Najświętszej Marii Panny Domu Niemieckiego w Jerozolimie (dalej w skrócie Zakonem), najlepiej zorganizowanego i funkcjonującego organizmu administracyjno-ekonomicznym Europy średniowiecznej. Prawa miejskie otrzymała 11 listopada 1357 roku. Historia miasta i powiatu jak w soczewce skupiła dzieje tej części Europy. Początkowo miasto Rastenburg wchodziło w skład państwa zakonnego, potem do księstwa pruskiego, a od 1701 roku królestwa Prus. Po zjednoczeniu w 1870 roku weszło wraz z całą prowincją wschodniopruską w skład państwa niemieckiego. Po 1945 roku już jako polskie miasto Kętrzyn wchodzi w skład województwa warmińsko-mazurskiego. Mimo licznych – na przestrzeni ponad 650 lat – wojen, pożarów i epidemii miasto rozwijało się dzięki pracowitości jego mieszkańców.



KĘTRZYN (bis 1945 Rastenburg)

Hauptstadt des Kreises und Sitz des im Jahre 1818 gegründeten Landratsamtes – außer den Jahren 1974–1999, in denen die Kreise abgeschafft wurden. Die Ortschaft legten die Ritter des Orden der Brüder vom Deutschen Haus Sankt Mariens in Jerusalem an – einer der bestens organisierten und funktionierenden Organisationen mittelalterlichen Europas unter wirtschaftlichem und strukturellen Gesichtspunkt (im Folgenden kurz „Orden“ genannt). Die Stadtrechte erhielt der Ort am 11. November 1357. Die Geschichte der Stadt und des Kreises gibt wie in einer Zeitlupe die Geschichte dieses Teils von Europa wieder. Ursprünglich bildete die Stadt Rastenburg einen Bestandteil des Ordensstaates, dann des Preußischen Fürstentums und seit dem Jahre 1701 des Preußischen Königreichs. Nach der Vereinigung im Jahre 1870 gehörte die Stadt samt der ganzen Ostpreußischen Provinz Deutschland. Seit dem Ausgang des 2. Weltkrieges lag die damals schon polnische Stadt Kętrzyn innerhalb der Ermlandisch-Masurischen Wojewodschaft. Trotz zahlreicher Kriege, Brände und Seuchen, die im Laufe von 650 Jahren die Stadt verwüstet hatten, konnte sie sich dank Fleiß und Tüchtigkeit ihrer Einwohner zu deren Gunsten entwickeln.



Katolicki kościół św. Katarzyny wzniesiony w stylu neogotyckim w latach 1895-96 według projektu Friedricha Heitmanna.

Katholische Kirche der Heiligen Katharina, erbaut in den Jahren 1895–96 im neugotischen Stil nach dem Entwurf von Friedrich von Heitmann.



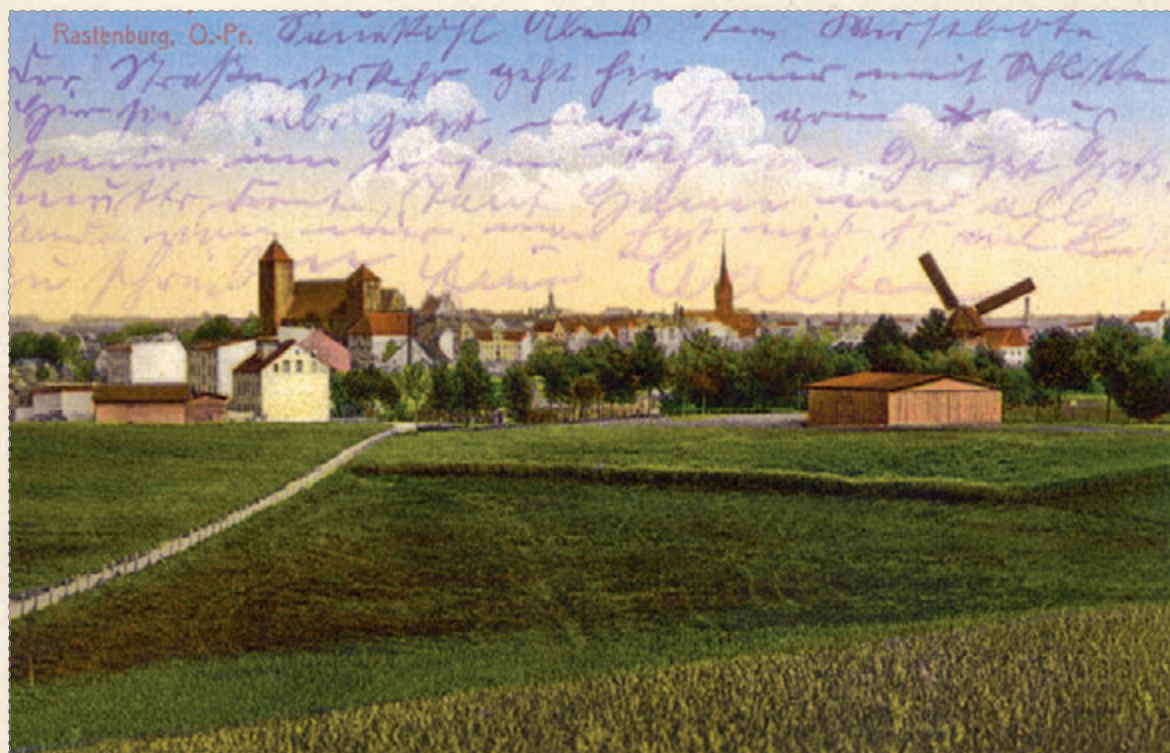
Widok ogólny miasta z linią kolejową uruchomioną w 1867 roku.

Stadtansicht mit der im Jahr 1867 in Betrieb gesetzten Eisenbahnlinie.



Widok ogólny miasta (1910 rok).

Stadtansicht von 1910.



Widok ogólny miasta (1916 rok).

Stadtansicht von 1916.



Widok na miasto i jezioro Górny Staw (1910 rok).

Allgemeiner Blick auf die Stadt und den Oberteich (1910).



Widok ogólny miasta (1935 rok).

Stadtansicht von 1935.



Widok na miasto z wieży kościoła św. Katarzyny (1916 rok).

Allgemeiner Blick auf die Stadt vom Turm der Kirche der Heligen Katharina (1916).



Widok na miasto z wieży wodnej (1910 rok).

Stadtansicht vom Wasserturm.



Widok na miasto z wieży kościoła św. Jerzego (1909 rok).

Stadtansicht vom Turm der Kirche des Heiligen Georg (1909).



Widok na miasto z wieży kościoła św. Jerzego (1913 rok).

Stadtansicht vom Turm der Kirche des Heiligen Georg (1913).



Jezioro Górny Staw z kawiarnią na wodzie i widocznym w głębi kąpieliskiem miejskim.

Oberteich mit dem Wassercafé und Stadtbad im Hintergrund.



Zamek krzyżacki z XIV wieku, potem od 1525 roku aż do połowy XIX wieku pierwsza siedziba starosty. Zniszczony w 1945 roku, odbudowany w latach 1962–67. Na pocztówce z 1907 roku widoczne są po lewej stronie dwie armaty – wiwatówki z czasów napoleońskich, przejęte w 1947 roku przez muzeum w Olsztynie.

Ordensritterburg aus dem 14. Jahrhundert, dann von 1525 bis zur Hälfte des 19. Jahrhunderts der erste Landratssitz; zerstört im Jahre 1945 und wiederaufgebaut in den Jahren 1962–67. Auf der Ansichtskarte von 1907 sind an der linken Seite zwei Kanonen, die sog. Salutkanonen aus den Napoleonzeiten, zu sehen. Im Jahr 1947 wurden sie durch das Museum zu Olsztyn (Allenstein) übernommen.



Zamek od strony wschodniej z parkiem przy poczcie i fontanną ufundowaną w 1913 roku przez Hermanna Reschke, miejscowego przedsiębiorcę i radnego powiatu.

Burg von der östlichen Seite mit einem Park am Postamt und einem im Jahr 1913 von Hermann Reschke, einem der hiesigen Unternehmer und Stadtabgeordneten, gestifteten Springbrunnen.



Ulica Królewiecka (1910 rok). Po lewej hotel „du Nord”, jedyny z pięciu zachowanych do dzisiaj, obecnie dom przy ul. Sikorskiego 16 (róg Lanca). W głębi Nowy Rynek, obecnie rondo św. Jana Pawła II.

Königsberger Straße (1910). Zur Linken das Hotel „du Nord”, das einzige von ehemals fünf bis heute erhalten gebliebenen Hotelgebäude, heutzutage befindet sich das Haus in der Sikorski Straße 16 (Ecke der Sikorski und Lanca Straße). Im Hintergrund der Neue Markt – jetzt der Kreisverkehr des Heiligen Johannes Paulus des II.



Ulica Królewiecka, obecnie Sikorskiego (1920 rok).

Königsberger Straße, gegenwärtig Sikorski Straße (1920).



Ulica Królewiecka, obecnie Sikorskiego (1940 rok).

Königsberger Straße, gegenwärtig Sikorski Straße (1940).



Ulica Dworcowa z zachowanymi do dzisiaj budynkami dawnej spółdzielni rolniczej Raiffeisen. Na pierwszym planie bank wzniesiony w 1911 roku.

Bahnhofstraße mit den bis heute erhalten gebliebenen Gebäuden der ehemaligen Landwirtschafts-genossenschaft Raiffeisen. Im Vordergrund das im Jahr 1911 errichtete Bankgebäude.



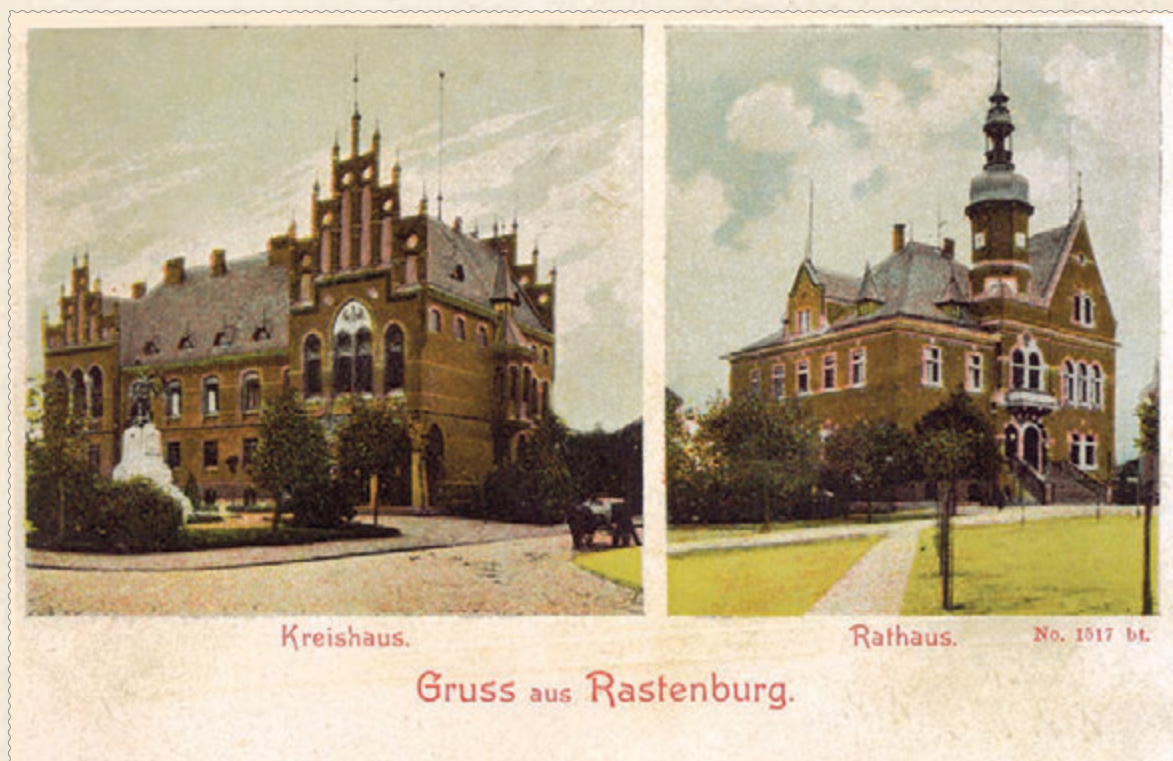
Stary Rynek z apteką „Pod Orłem”. W tym budynku 26 kwietnia 1863 roku urodził się Arno Holz, znany niemiecki poeta.

Altmarkt mit der Apotheke „Zum Adler“. In diesem Haus kam am 26. April 1863 der bekannte deutsche Dichter Arno Holz zur Welt.



Plac Wilhelma, obecnie pl. Piłsudskiego (1908 rok).

Wilhelmsplatz, gegenwärtig Piłsudski Platz (1908).



Siedziby władzy samorządowej, po lewej budynek starostwa wzniesiony w latach 1894-95, po prawej ratusz wzniesiony w latach 1885-86.

Behörden der Selbstverwaltung; zur Linken das in den Jahren 1894-95 erbaute Landratsamt, zur rechten Seite das in den Jahren 1885-86 errichtete Rathausgebäude.



Odsłonięcie pomnika poległych mieszkańców powiatu w wojnach z 1866 roku i 1870–71. Po 1945 roku pomnik zburzono. Wiosną 2005 roku w trakcie prac na parkingu zaznaczono czerwonym polbrukiem ślady fundamentów.

Enthüllung eines Denkmals der Kreiseinwohner, die in den Kriegen von 1866 und 1870-71 gefallen sind. Nach 1945 wurde das Denkmal niedergerissen. Im Frühling 2005 wurden während der Platzarbeiten Spuren der alten Denkmalfundamente mit roten Steinen gekennzeichnet.



Budynki koło starostwa (1910 rok) zniszczone w 1945 roku, obecnie skwer Arno Holza przy łoży.

Gebäude um das Landratsamt (1910), die im Jahre 1945 zerstört wurden; heute die Arno Holz – Grünanlage an der alten Freimaurerloge.



Budynek starostwa (1915 rok).

Landratsamt (1915).



Rastenburg - Landratsamt und Kriegerdenkmal

Budynek starostwa (1915 rok).

Landratsamt (1915).



Budynek męskiego gimnazjum im. Księcia Albrechta, oddany do użytku 17 kwietnia 1907 roku. Szkoła o tradycjach sięgających roku 1546 była wiodącą nie tylko w powiecie ale i prowincji. Obecnie Zespół Szkół Ogólnokształcących im. Wojciecha Kętrzyńskiego.

Das am 17. April 1907 eingeweihte Schulgebäude des männlichen Herzog Albrecht – Gymnasiums. Die Schule mit ihrer bis in das Jahr 1546 hineinreichenden Tradition war eine der besten Schulen nicht nur im Kreis, sondern auch in der ganzen Provinz. Heutzutage ist es die Wojciech Kętrzyński – Gemeinschaft der allgemein bildenden Schulen.



Gimnazjum (1920 rok), obecnie Zespół Szkół Ogólnokształcących prowadzony przez starostwo powiatowe.

Gymnasium (1920), gegenwärtig die durch die Kreisverwaltung getragene Gemeinschaft der allgemein bildenden Schulen.



Rastenburg / Ostpr. - Teilansicht m. Herzog Albrecht - Schule

Beda

Gimnazjum budowane w latach 1904–07, skrzydło budynku rozbudowane w 1930 roku.

Das in den Jahren 1904–07 erbaute Gymnasium, der 1930 ausgebaute Gebäudeflügel.



Willa Eduarda Ahla, wydawcy wielu pocztówek, obecnie dom przy ul. Kościuszki.
W głębi szpital powiatowy (1923 rok)

Villa von Eduard Ahl, dem Herausgeber zahlreicher Ansichtskarten; heutzutage steht das Haus in der Kościuszkos Straße. Im Hintergrund ist das Kreiskrankenhaus zu sehen (1923).



Szpital powiatowy oddany do użytku w 1908 roku, rozbudowany w 1919 i 1932 roku.

Kreiskrankenhaus; Einweihung im Jahr 1908, weitere Ausbauphasen in den Jahren 1919 und 1932.



Szpital powiatowy (1935 rok).

Kreiskrankenhaus (1935).



Dom spokojnej starości oddany do użytku w 1928 roku i pełniący do dzisiaj tę samą funkcję (Dom Pomocy Społecznej ul. Wileńska 16).

Seniorenheim, das im Jahr 1928 eingeweiht wurde und bis heute seine ursprüngliche Funktion behalten hat (DPS, Wileńska Straße 16).



Budynki zakładu dla chorych umysłowo, po 1945 roku szkoły, obecnie instytucje podległe starostwu (urząd pracy, centrum pomocy rodzinie).

Gebäude der Anstalt für geistig Kranke, nach 1945 Schulgebäude, gegenwärtig Institutionen der Kreisverwaltung (Arbeitsamt, Zentrum für Familienunterstützung).



Stadnina koni (1915 rok).

Gestüt (1915).



Koszary piechoty oddane do użytku 1 października 1898 roku i budynek kasyna oficerskiego, który w obecnej postaci odbudowano po zniszczeniach I wojny światowej.

Die am 1. Oktober 1898 in Betrieb genommene Infanteriekaserne und das Offizierskasino, das in der heutigen Gestalt nach Zerstörungen des 1. Weltkrieges wiederaufgebaut wurde.



Kasyno oficerskie, obecnie własność prywatna.

Offizierskasino, jetzt ein privates Eigentum.



Budynek z 1903 roku miejskiej fundacji im. Ernsta Ludwiga Sembecka (1794–1860) dla kalekich dzieci, obecnie siedziba sądu.

Gebäude der städtischen Ernst Ludwig Sembeck (1794–1860) – Stiftung für behinderte Kinder aus 1903, gegenwärtig Gerichtsgebäude.



Nowy gmach sądu i urzędu katastralnego wzniesiony w 1932 roku. Jedyny obiekt na terenie powiatu zbudowany w stylu Bauhaus. Obecnie siedziba policji.

Das neue Gebäude des Gerichts und Katasteramtes, erbaut im Jahre 1932. Es ist das einzige im Bauhaus – Stil errichtete Gebäude im Kreis. Heute das Polizeirevier von Kętrzyn.



Budynek preparandy nauczycielskiej wzniesiony w 1909 roku, obecnie ZUS.

Gebäude des Lehrerheimes, errichtet im Jahr 1909; jetzt die Sozialversicherungsanstalt.



Czerniki (do 1945 roku Schwarzwald)

Niegdyś wieś czynszowa założona w XIV wieku przez Zakon, który wznosił też gotycki kościół. Przy drodze do kościoła stał widoczny na pocztówce zajazd, który zachowany do dzisiaj pełni funkcje mieszkalne.

Czerniki (bis 1945 Schwarzwald)

Ein im 14. Jahrhundert durch den Orden angelegtes Zinsdorf. Der Orden ließ hier auch eine gotische Kirche errichten. Unterwegs zur Kirche erbaute man das auf der Ansichtskarte dargestellte Gasthaus, das bis heute erhalten als Wohnhaus genutzt wird.



Jezioro Moj z plażą, przy której do dzisiaj leży granitowy głaz narzutowy, a według legendy jest na nim odciskiemy kopyto diabła.

Strand am Moy-See, an welchem ein Granitfindling liegt. Laut einer Sage ist ein Abdruck eines Teufelshufs auf dem Stein zu sehen.



Gierłoż (do 1945 roku Görlitz)

Las miejski należący do Rastenburga/Kętrzyna od 1437 roku do 1940 roku był ulubionym miejscem wycieczkowym mieszkańców, dla których wokół urokliwych jezior wzniesiono różne lokale w tym dom zdrojowy, tzw. Kurhaus. W latach 1940–45 w lesie mieściła się wojenna kwatera Hitlera, zwana „Wilczym Szańcem”. Pocztówka przedstawia leśne jezioro zwane Nixengrund.

Gierłoż (bis 1945 Görlitz)

Der Stadtwald von Rastenburg war in den Jahren 1437 bis 1940 ein beliebter Ausflugsort der Stadtbewohner, für die inmitten der wunderschönen Seenlandschaft verschiedene Gebäude errichtet wurden, darunter ein Kurhaus. In den Jahren 1940–45 war in diesem Wald das Kriegsquartier von Hitler, die sog. Wolfsschanze, in Funktion. Die Ansichtskarte stellt einen Waldsee, den sog. Nixengrund, dar.

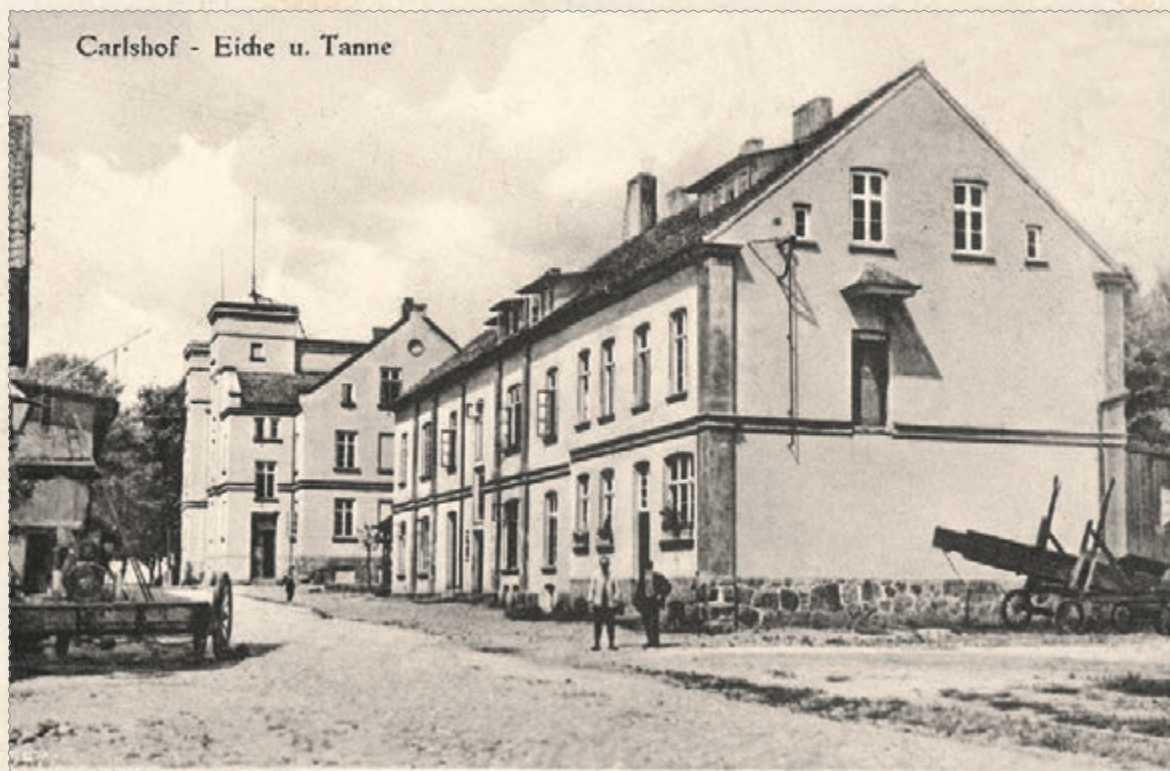


Karolewo (do 1945 roku Carlshof)

Miejscowość powstała w 1882 roku, kiedy z inicjatywy rastenburskiego/kętrzyńskiego pastora Christiana Klappa zbudowano kompleks budynków zakładu dla epileptyków, który funkcjonował do II wojny światowej. W 1900 roku wzniesiono, według projektu powiatowego inspektora budowlanego Heinricha Bergmanna, neogotycki kościół na potrzeby pacjentów zakładu i pracowników obsługi. Obecnie jest to kościół parafialny pod wezwaniem św. Stanisława Kostki.

Karolewo (bis 1945 Carlshof)

Die Ortschaft wurde 1882 angelegt, als man da aus Initiative des Rastenburger Pastors Christian Klapp eine Heilanstalt für Epileptiker erbaute, die bis zum 2. Weltkrieg in Funktion war. Für die Patienten und das Bedienungspersonal errichtete man im Jahr 1900 eine neugotische Kirche nach dem Konzept des Kreisbauinspektors Heinrich Bergmann. Heutzutage ist es die Pfarrkirche des Heiligen Stanislaw Kostka.



Poszczególne budynki zakładu w Karolewie nosiły nazwy drzew, np. „Dąb” (Eiche), czy „Jodła” (Tanne). Po 1945 roku – do chwili obecnej – mieści się tu szkoła rolnicza.

Die einzelnen Gebäude der Heilanstalt in Karolewo trugen Baumnamen wie z.B. „Eiche” oder „Tanne”.



Linkowo (do 1945 roku Schrengen, wcześniej do końca XVIII wieku Warkeim).

Niegdyś wieś szlachecka, do początku XIX wieku należała do rodziny von der Groeben, która wzniosła niewielki dwór, rozbudowany potem przez kolejnych właścicieli. Pod koniec lat 20. XX wieku w wyniku parcelacji majątku dwór widoczny na pocztówce adaptowany został na karczmę z zajazdem (obecnie własność prywatna), a także wzniesiono nowy budynek szkoły.

Linkowo (bis 1945 Schrengen; ursprünglich bis zum Ende des 18. Jhds. Warkeim).

Dieses ehemalige Adelsdorf gehörte bis Anfang des 19. Jahrhunderts der Familie von der Groeben, die ein kleines Herrenhaus errichtete, welches danach von weiteren Besitzern ausgebaut wurde. Infolge der Ende der 20er Jahre durchgeführten Parzellierung des Landgutes wurden das auf der Ansichtskarte sichtbare Gutshaus als Wirtshaus (heute ein privates Eigentum) und sowie ein neues Schulgebäude errichtet.



Martiany (do 1945 roku Martenheim).

Wieś lokowana w 1395 roku, z czasem wyodrębniono niewielki majątek ziemski z dworem, który po parcelacji adaptowano na karczmę. Przed II wojną była tam duża żwirownia, do której doprowadzono bocznice kolejową. Po wojnie miejsce wypoczynkowych wyjazdów mieszkańców Kętrzyna nad okoliczne jezioro.

Martiany (bis 1945 Martenheim).

Das Dorf wurde im Jahr 1395 angelegt. Im Laufe der Zeit entstand hier ein kleines Landgut mit einem Gutshaus, das nach einer Aufteilung zu einem Wirtshaus umfunktioniert wurde. Vor dem 2. Weltkrieg bestand hier eine große Kiesgrube, zu der eine Zweigbahnlinie führte. Nach dem Krieg diente das Dorf mit dem nahe liegenden See als beliebter Erholungsort der Einwohner von Kętrzyn.



Nakomiady (do 1945 roku Eichmedien).

Wieś założona w XIV wieku, potem majątek szlachecki, gdzie wzniesiono w XVII wieku pałac. Wtedy też zbudowano kościół, a w XIX wieku budynek plebani i szkoły widoczne na pocztówce z 1910 roku. Od 1797 roku aż do stycznia 1945 roku majątek w rękach rodziny von Redecker, których cmentarz rodowy znajduje się w pobliskiej wsi Godzikowo.

Nakomiady (bis 1945 Eichmedien).

Das Dorf wurde im 14. Jahrhundert angelegt, danach entstand daraus ein Adelslandgut, auf welchem im 17. Jahrhundert ein Palast errichtet wurde. Zu jener Zeit erbaute man hier eine Kirche, im 19. Jahrhundert ein Pfarrhaus und ein Schulgebäude, die auf der Ansichtskarte von 1910 zu sehen sind. Seit dem Jahr 1797 bis zum Januar 1945 gehörte das Gut der Familie Redecker, deren Familienfriedhof sich im nahe liegenden Dorf Godzikowo befindet (Gisbertshof).

**Barciany (do 1945 roku Barten).**

Gotycki kościół z XIV wieku i wieżę z 1804 roku, postawioną w miejsce zniszczonej w 1695 roku przez orkan. W 1751 roku wzniesiono chór muzyczny, a Adam Gottlieb Casparini z Królewca wykonał organy, które jako jedyne zachowane mają do dzisiaj oryginalne części. Obok na pocztówce z 1905 roku gotycki zamek, przebudowany w XVI i XVIII wieku.

Barciany (bis 1945 Barten).

Gotische Kirche aus dem 14. Jahrhundert mit einem Turm aus dem Jahre 1804, der anstelle eines früheren, durch einen Orkan zerstörten Turmes erbaut wurde. Im Jahre 1705 errichtete man in der Kirche einen Musikchor und Adam Gottlieb Casparini vollendete eine Orgel, die als die einzige, bis heute erhaltene Orgel immer noch original erhalten ist. Auf der Ansichtskarte ist neben der Kirche eine gotische, im 16. und 18. Jahrhundert umgebaute Burg zu sehen.



Zamek, który obecnie – jako pierwszy w regionie – jest własnością prywatną.

Schloss, das gegenwärtig als erstes in der Region ein privates Eigentum ist.



Budynek magistratu i szkoła gospodarstwa wiejskiego, obecnie budynek mieszkalny przy ul. Wojska Polskiego. Barciany były miastem w latach 1628–1945.

Magistratsgebäude und Landwirtschaftsschule, jetzt ein Wohngebäude in der Wojska Polskiego Straße. Barciany erfreute sich der Stadtrechte in den Jahren 1628–1945.



Fragment głównej ulicy z widocznym po prawej budynkiem poczty, funkcjonującym do chwili obecnej.

Teil der Hauptstraße mit einem Postgebäude (links), das seine Funktion bis heute behalten hat.



Fragment głównej ulicy Barcian (ob. Wojska Polskiego).

Teil der Hauptstraße von Barciany (heutzutage Wojska Polskiego Str.).



Hotel „Prinz Preussen“, spalony w 1945 roku.

Hotel „Prinz Preussen“, abgebrannt im Jahr 1945.



Arklity (do 1945 roku Arklitten).

Późnobarokowy pałac (litografia z 1911 roku) wzniesiony w 1783 roku przez Albrechta Dietricha Gottfrieda von und zu Egloffstein był w rękach tej rodziny do 1945 roku. Po II wojnie światowej pałac systematycznie popadał w ruinę, a w 1983 roku spłonął w pożarze. Ocalały kartusz herbowy znajduje się w zbiorach muzeum w Kętrzynie.

Arklity (bis 1945 Arklitten).

Dieses im Jahr 1783 von Albrecht Dietrich Gottfried von und zu Egloffstein erbeute Schloss (Lithographie von 1911) aus der Spätbarockzeit blieb das Eigentum dieser Familie bis 1945. Nach dem Ende des 2. Weltkrieges geriet das Schloss allmählich in Verfall und im Jahr 1983 wurde es durch einen Brand verwüstet. Eine aus dem Schloss gerettete Wappenkartusche befindet sich heute in den Sammlungen des Museums zu Kętrzyn.



Asuny (do 1945 roku Assaunen)

Wieś lokowana 10 października 1945 roku. Około 1406 roku zbudowano gotycki kościół. Miejscowość od 1947 roku zamieszkała przez przesiedloną tu ramach tzw. akcji „Wisła” ludność ukraińską, która adaptowała wnętrze kościoła według obrządku greckokatolickiego. Widokówka przedstawia plebanię (zniszczoną po 1945 roku), dawną szkołę (obecnie plebania) oraz zajazd, w którym mieści się obecnie ukraiński dom kultury.

Asuny (bis 1945 Assaunen).

Ein am 10. Oktober 1945 angelegtes Dorf. Um das Jahr 1406 wurde hier eine gotische Kirche erbaut. Seit 1947 bewohnt das Dorf die Bevölkerung ukrainischer Herkunft, die damals im Rahmen der sog. Umsiedlungsaktion „Weichsel“ in diese Region zwangsweise umgesiedelt wurde. Die neuen Dorfbewohner gestalteten das Innere der hiesigen Kirche im griechisch-katholischen Stil um. Die Ansichtskarte zeigt das nach 1945 zerstörte Pfarrhaus, das ehemalige Schulgebäude, das jetzt als Pfarrhaus dient, und ein altes Wirtshaus, das heute seine Räumlichkeiten dem ukrainischen Kulturhaus anbietet.



Drogosze (do 1945 roku Dönhofstätt).

Dawny majątek szlachecki (zwany „miastem Dönhoffów”) utworzony na początku XVIII wieku przez Bogusława hrabiego von Dönhoff, który zbudował w latach 1710–16 pałac w stylu barokowym według projektu Johna von Collas (1678–1753). Po 1945 roku mieściła się tam jedyna w Polsce szkoła dla kombajnistów i traktorzystów. Obecnie pałac jest własnością prywatną i jest największą rezydencją zachowaną do dziś w województwie.

Drogosze (bis 1945 Dönnhofstätt).

Dieses ehemalige Adelslandgut („Dönhofstätt“ genannt) wurde Anfang des 18. Jahrhunderts von Boguslaw Graf von Dönhoff angelegt, der in den Jahren 1710–1716 einen Palast im Barockstil nach dem Konzept von John von Collas (1678–1753) bauen ließ. Nach 1945 war in dem Palastgebäude die einzige polnische Schule für Mähdrescher- und Ackerschlepperfahrer untergebracht. Heutzutage gehört der Palast einem Privatbesitzer und gilt als größte, bis heute erhalten gebliebene Residenz der Wojewodschaft.



Pocztówka z ok. 1920 roku przedstawia neogotycką stajnię z połowy XIX wieku z krytą ujeżdżalnią w zespole pałacowym (obecnie w ruinie), aleję do pałacu, dom pracowników i sklep.

Diese Ansichtskarte (um 1920) zeigt einen neugotischen Pferdestall aus der 2. Hälfte des 19. Jahrhunderts mit einer Hallenreitbahn im Palastkomplex (heutzutage verfallen), eine zum Palast führende Allee, ein Arbeitergebäude und ein Geschäft.



Garbno (do 1945 roku Laggarben).

Stara wieś pruska z zachowanym do dzisiaj grodziskiem. Widokówka przedstawia plebanię, szkołę i kościół, który jako jedyny w powiecie kętrzyńskim został zniszczony przez polskie władze komunistyczne.

Garbno (bis 1945 Lamgarben).

Ein altes pruzzisches Dorf mit bis heute erhaltenen Überresten einer Burg. Die Ansichtskarte zeigt das Pfarrhaus, die Schule und die Kirche, die als einzige im Kreis Kętrzyn durch die polnische kommunistische Verwaltung zerstört wurde.



Kurklawki (do 1945 roku Korklack).

Nieistniejący obecnie majątek szlachecki, który przez kilka stuleci należał do hrabiowskiej rodziny von Klinkowström. Jedynie w parku zachowane są do dzisiaj ruiny kaplicy grobowej, a uratowane ze zniszczeń nagrobek – dzięki staraniom Antoniego Starucha – znajduje się obecnie przy kościele w Asunach. Na pocztówce z 1914 roku dwór z fragmentem budynku gospodarczego wchodzącego w skład zespołu.

Kurklawki (bis 1945 Korklack).

Ein bis heute nicht erhaltenes Adelslandgut, das einige Jahrhunderte lang der Grafenfamilie von Klinkowström gehörte. Nur im Park befinden sich bis heute erhaltene Ruinen einer Grabkapelle und ein aus den Trümmern gerettetes Grabstein kann man heute dank Bemühungen von Herrn Antoni Staruch in der Kirche zu Asuny (Assaunen) finden. Auf der Ansichtskarte von 1914 ist das Herrenhaus mit einem Teil eines zum Landgut gehörenden Wirtschaftsgebäudes zu sehen.



Langmichels
bei Gerdauen, Ostpr.

Michałkowo (do 1945 roku Langmichels).

Dawna wieś chłopska, z widocznym na pocztówce budynkiem sklepu. Obecnie miejscowość położona jest przy planowanym przejściu granicznym z obwodem kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej.

Michałkowo (bis 1945 Langmichels).

Ehemaiges Bauerndorf mit einem auf der Ansichtskarte befindlichen Geschäftsgebäude. Heute liegt das Dorf am geplanten Grenzübergang zum Königsberger Bezirk der Russischen Föderation.



Molthainen



Mołtajny (do 1945 roku Molthainen).

Wieś założona w XIV wieku z gotyckim kościołem z XV wieku. Przy kościele nagrobek założyciela majoratu z pobliskich Arklit Albrechta D. G. von und zu Egloffstein i jego żony Henrietty. Widok ogólny na wieś od strony jez. Arklickiego.

Mołtajny (bis 1945 Molthainen).

Ein im 14. Jahrhundert angelegtes Dorf mit einer gotischen Kirche aus dem 15. Jahrhundert. An der Kirche steht der Grabstein des Majoratsgründers aus dem nahe gelegenen Dorf Arklitten Albrecht Dietrich Gottfried von und zu Egloffstein und seiner Ehegattin Henriette. Allgemeiner Blick auf das Dorf von dem Arklitten-See her gesehen.

Radosze (do 1945r. Freudenberg).

Dawna wieś czynszowa założona w XIV wieku na trasie Drogosze – Barciany. Pocztówka z 1933 roku przedstawia fragment zabudowy wsi i zajazd.

Radosze (bis 1945 Freudenberg).

Ehemaliges Zinsdorf aus dem 14 Jahrhundert auf der Strecke Drogosze (Dönhoffstadt) – Barciany (Barten). Die Ansichtskarte von 1933 zeigt einen Teil der Dorfbauung mit einem Wirtshaus.



Gruß aus Freudenberg



Skandawa (do 1945 roku Skandau).

Dawny majątek szlachecki z klasycystycznym dworem wzniesionym w 1826 roku według projektu znanego architekta Karla Schinkela. Po 1945 roku dwór popadł w ruinę i został ostatecznie rozebrany, a na jego miejscu stanęła szkoła. Na widokówce widoczny dworzec kolejowy, który obecnie pełni funkcję stacji przeładunkowej do obwodu kaliningradzkiego Federacji Rosyjskiej. Obok na pocztówce pałac w pobliskim Wielewie (obecnie w ruinie) oraz most na rzece Liwna w Silginach.

Skandawa (Skandau bis 1945).

Ehemaliges Adelslandgut mit einem klassizistischen Herrenhaus, das im Jahre 1826 nach den Plänen des namhaften Architekten Karl Schinkel erbaut wurde. Nach 1945 geriet das Herrenhaus in Verfall und wurde letztendlich abgebaut. An seiner Stelle ließ man ein Schulgebäude errichten. Auf der Ansichtskarte ist der Bahnhof zu sehen, der heutzutage als Umladestation auf der Strecke zum Königsberger Bezirk der Russischen Föderation dient. Daneben sind der inzwischen verfallene Palast in der nahe liegenden Ortschaft Wielewo (Willkamm) und eine Brücke über dem Fluss Liwna (Liebe) in Silginy (Silginnen) zu sehen.



Winda (do 1945 roku Wenden).

Wieś założona w 1389 roku. Gotycki kościół z I połowy XV wieku. Dawną, drewnianą wieżę kościoła zniszczył w 1818 roku orkan, a w 1830 roku wybudowano nową, widoczną na pocztówce. Przy wschodniej elewacji kościoła postaviono tablicę upamiętniającą poległych mieszkańców wsi podczas I wojny światowej (zniszczona po 1945 roku). Pocztówka z 1930 roku prezentuje również budynek dla emerytowanych pracowników, w którym mieściła się również karczma, obecnie dom mieszkalny.

Winda (bis 1945 Wenden).

Ein im Jahr 1389 angelegtes Dorf mit einer gotischen Kirche aus der 1. Hälfte des 15. Jahrhunderts. Der alte hölzerne Kirchturm wurde 1818 durch einen Orkan zerstört und im Jahr 1830 entstand ein neuer Turm, den man auf der Ansichtskarte sehen kann. An der östlichen Fassade der Kirche stellte man eine Gedenktafel auf, die allen während des 1. Weltkrieges gefallenen Dorfbewohnern gewidmet wurde (nach 1945 zerstört). Die Ansichtskarte von 1930 zeigt auch ein Heim für pensionierte Angestellte, in dem auch ein Wirtshaus eingerichtet war. Heute dient es als Wohngebäude.

**Korsze (do 1945 roku Korschen).**

Początkowo wieś, a od 1871 roku osada kolejowa i do 1945 roku główny węzeł kolejowy prowincji wschodniopruskiej. Krzyżowały się południowa i północna linia z Berlina do Insterburga (ob. Czarniachowski) i dalej do Sankt Petersburga oraz z Królewcą/Königsberg (ob. Kaliningrad) przez Prostki do Białegostoku i dalej aż do Odessy (linia łączyła dwa morza: Bałtyckie i Czarne). Kolej była zatem sercem Korsze, które w 1962 roku otrzymało prawa miejskie stając się najmłodszym miastem regionu warmińsko-mazurskiego. Widok ogólny z 1937 roku.

Korsze (bis 1945 Korschen).

Ursprünglich ein Dorf, seit 1871 eine Bahnsiedlung und bis 1945 der Haupteisenbahnknoten der preußischen Provinz. Hier kreuzten sich die südliche und nördliche Bahnstrecke aus Berlin nach Insterburg (heute Czarniachowski) und weiter nach St. Petersburg sowie aus Königsberg (heute Kaliningrad) über Prostken (heute Prostki) nach Białystok und weiter bis nach Odessa (Diese Bahnlinie verband zwei Meere miteinander: die Ostsee und das Schwarze Meer). Die Eisenbahn wurde also zum Herzen von Korsze, das im Jahre 1962 die Stadtrechte erhielt und als jüngste Stadt der ermländisch – masurischen Region galt. Allgemeiner Blick aus dem Jahr 1937.



Pierwotny dworzec kolejowy spalony na początku I wojny światowej w 1914 roku.

Der ursprüngliche Bahnhof; verbrannt Anfang des 1. Weltkrieges im Jahr 1914.



Nowy dworzec wzniesiono w 1923 roku, zachowany do dzisiaj.

Der neue, bis heute erhaltene Bahnhof von 1923.



Pocztówka reklamująca szkołę pszczelarską w Korszach, jedyną w prowincji i jedną z dwóch na terenie ówczesnych Niemiec.

Ein Werbeprospekt für eine Imkerschule, die einzige in der Provinz und eine von zwei im damaligen Deutschland.



Pocztówka przedstawia nie istniejący zajazd, budynek jednego z trzech banków oraz oddaną w 1909 r. budynkiem rzeźni miejskiej, obecnie w ruinie.

Eine Ansichtskarte mit einem bis heute nicht erhaltenen Gasthaus, einer von drei Banken sowie einem 1909 eröffneten Schlachthaus (heute verfallen).



Pocztówka przedstawia dwa kościoły, dworzec sprzed 1914 roku, starą szkołę oraz jeden z trzech hoteli, obecnie dom mieszkalny.

Die Ansichtskarte zeigt zwei Kirchen, einen Bahnhof vor 1914, eine alte Schule und eines von drei Hotels, heute ein Wohngebäude.



Garbno (do 1945r roku Lamgarben).

Wieś założono w XIV wieku, w której nieco później wzniesiono kościół. W pobliżu kościoła zbudowano pod koniec XIX wieku widoczne na widokówce zajazd i mleczarnię.

W drugiej części wsi w połowie XIX wieku wzniesiono zespół dworsko-folwarczny z dworem, w którym mieszkała Elisabeth Boehm (1859–1943) założycielka i organizatorka kół gospodyń wiejskich w Niemczech. Jej idea zrealizowana została w wielu krajach, w tym w Polsce.

Garbno (bis 1945 Lamgarben).

Ein im 14. Jahrhundert angelegtes Dorf mit einer etwas später errichteten Kirche, in deren Nähe Ende des 19. Jahrhunderts die auf der Ansichtskarte gezeigten Gebäude des Gasthauses und der Molkerei gebaut wurden. In einem anderen Dorfteil errichtete man in der 2. Hälfte des 19. Jahrhunderts eine Guts- und Vorwerkanlage mit einem Herrenhaus, in welchem Elisabeth Boehm (1859–1943), die Gründerin und Organisatorin der landwirtschaftlichen Hausfrauenvereine in Deutschland, wohnte. Ihr Gedanke wurde in vielen Ländern verwirklicht, darunter auch in Polen.



Gudniki (do 1945 roku Gudnick).

Dawna pruska wieś lokowana w XIV wieku z gotyckim kościołem. Przed kościołem zachowany kamienny obelisk poświęcony mieszkańcom wsi poległych podczas I wojny światowej. Na pocztówce z 1901 roku widoczny kościół, karczma (obecnie dom) oraz cegielnia rozebrana w latach 60. XX wieku.

Gudniki (bis 1945 Gudnick).

Ehemaliges preußisches Dorf aus dem 14. Jahrhundert mit einer gotischen Kirche. Vor der Kirche steht ein bis heute erhaltener Obelisk, der allen im 1. Weltkrieg gefallenen Dorfbewohnern gewidmet wurde. Auf der Ansichtskarte von 1901 sieht man die Kirche, ein Wirtshaus (heute ein Wohngebäude) sowie eine in den 60er Jahren des 20. Jahrhunderts abgebaute Ziegelei.



Kałwagi (do 1945 roku Kaltwangen).

Wieś założona w XIV wieku przez Zakon. We wsi była karczma, a w 1924 roku zbudowano szkołę. Pocztówka przedstawia także pałac w Prośnie, przebudowany latach 1860–75 (obecnie w ruinie) oraz pobliski dworzec kolejowy we wsi Studzieniec (rozebrany w latach 90. XX wieku).

Kałwagi (bis 1945 Kaltwangen).

Ein im 14. Jahrhundert durch den Orden angelegtes Dorf. Im Dorf gab es ein Wirtshaus und im Jahr 1924 erbaute man eine Schule. Die Ansichtskarte zeigt auch ein Schloß in Prosno (Pörschken), das in den Jahren 1860–75 umgebaut wurde (heute verfallen), sowie einen nahe liegenden Bahnhof im Dorf Studzieniec (abgebaut in den 90er Jahren des 20. Jahrhunderts)



Kraskowo (do 1945 roku Schönfliess).

Pierwotnie wieś czynszowa, lokowana 2 lutego 1372 roku, z karczmą i gotyckim kościołem. Przy kościele, z przebudowaną pod koniec XIX wieku wieżą, wzniesiono szkołę. Nieco dalej na wyniesieniu zbudowano młyn, a przy skrzyżowaniu dróg w centrum wsi, zajazd. Wszystkie obiekty widoczne na widokówce zachowały się do dzisiaj.

Kraskowo (bis 1945 Schönfliess).

Ursprünglich ein am 02. Februar 1372 angelegtes Zinsdorf mit einem Wirtshaus und einer gotischen Kirche. An der Kirche mit dem Ende des 19. Jahrhunderts umgebauten Turm wurde eine Schule eröffnet. Ein Stück weiter, auf einer Anhöhe erbaute man eine Mühle und an der Kreuzung im Dorfzentrum ein Wirtshaus. Alle auf der Ansichtskarte dargestellten Gebäude sind bis heute erhalten.



Łankiejmy (do 1945r. Langheim).

Wieś założona w 1367 roku z gotyckim kościołem. Z czasem powstał majątek ziemski, początkowo rodziny Truchsses von Wetzhausen, których kamienne nagrobki były do lat 60. XX wieku wewnątrz kościoła (obecnie lapidarium w Kętrzynie). Klasycystyczny pałac zbudowany w 1805 roku przez znanego architekta Dawida Gilly ze środków fundacji rodziny von der Groeben (zniszczony po 1945 roku). We wsi był zajazd i szkoła.

Łankiejmy (bis 1945 Langheim).

Ein 1367 angelegtes Dorf mit einer gotischen Kirche. Im Laufe der Zeit entstand da ein Landgut, das ursprünglich der Familie Truchsses von Wetzhausen gehörte, deren Grabsteine sich noch bis zu den 60er Jahren des 20. Jahrhunderts in der dortigen Kirche befanden. Heute sind sie im Lapidarium der Kirche des Heiligen Georg zu Kętrzyn ausgestellt. Das klassizistische Schloß wurde im Jahr 1805 von dem bekannten Architekten Dawid Gilly aus Mitteln der Stiftung der Familie von der Groeben (zerstört nach 1945) erbaut. Im Dorf gab es auch ein Wirtshaus und eine Schule.



Parys (do 1945 roku Paaris).

Dawna wieś czynszowa z XIV wieku, z karczmą i gotyckim kościołem. W miejscu karczmy jest obecnie świetlica, a naprzeciwko kościoła jest budynek dawnej plebani. Nieopodal budynek mieszkalny, w którym był sklep.

Paris (bis 1945 Paris).

Ein altes Zinsdorf aus dem 14. Jahrhundert mit einem Wirtshaus und einer gotischen Kirche. Das alte Wirtshaus dient heutzutage als Kulturklub. Gegenüber der Kirche steht das Gebäude der alten Pfarre. In der Nähe steht ein Wohngebäude, in dem es einst einen Laden gab.



Sątoczno (do 1945 roku Leunenburg).

Najstarsza miejscowość w powiecie kętrzyńskim powstała w 1326 roku. Pierwotnie Zakon planował założyć tu miasto, stąd okazały gotycki kościół z bogatym wyposażeniem oraz legendarny zamek odkryty w 2001 roku (ekipa archeologów pod kierownictwem prof. Leszka Kajzera z Uniwersytetu Łódzkiego), który był przez pewien czas siedzibą rodu zu Eulenburg (w latach 1610-20 wybudowali pałac, przebudowany w latach 1860-75).

Sątoczno (bis 1945 Leunenburg).

Die älteste Ortschaft im Kreis Ketrzyn aus dem Jahr 1326. Ursprünglich plante der Orden hier eine Stadt anzulegen, deshalb wurden eine prächtige gotische Kirche mit reichlicher Ausstattung und eine Burg im Dorf erbaut. Diese legendäre Burg, deren Überreste 2001 eine Archeologengruppe unter der Leitung von Prof. Leszek Kajzer von der Universität zu Lodz entdeckt hat, war eine Zeit lang Sitz der Familie zu Eulenburg. Die Familie zu Eulenburg ließ in den Jahren 1610-1620 ein Schloß in dem nahe liegenden Dorf Prosna (Prassen) erbauen, das später zwischen 1860 und 1975 umgebaut wurde.



Od XIX wieku wieś z zajazdem „Pod złotą brygadą” i podcieniowymi domami z 1912 roku.

Seit dem 19. Jahrhundert gab es im Dorf ein Gasthaus „Unter der Goldenen Brigade; Vorlaubenhäuser aus dem Jahr 1912.



Warnikajmy (do 1945 roku Warnikeim).

Już w trakcie budowy (1914–24) zespołu dworsko-folwarcznego nazywany „małym Malborkiem”. Zespół zaprojektował znany architekt Paul Engler jako posiadłość dla starosty gierdawskiego barona Juliusa von Braun i jego żony Klary von Below. W 1930 roku majątek został zlicytowany, a część rezydencjonalna rozebrana. Obecnie zachowały się fragmenty części gospodarczej i biurowej, które są własnością prywatną.

Warnikajmy (bis 1945 Warnikeim).

Bereits während der Bauzeit (1914–1924) nannte man diese Guts- und Vorwerkanlage „Kleine Marienburg“. Die Anlage entwarf der bekannte Architekt Paul Engler als Landsitz des Landrats von Gerdauen, des Freiherrn Julius von Braun und seiner Ehegattin Klara von Below. 1930 wurde das Landgut versteigert und sein Residenzgebäude abgebaut. Bis heute erhielten sich nur Überreste des Wirtschafts- und Verwaltungstrakts, die Privatbesitzern gehören.

**Reszel (do 1945 roku Rössel).**

Dawne miasto powiatowe, lokowane na miejscu pruskiego grodu 12 lipca 1337 roku. Leżące na Warmii podlegało jurysdykcji biskupów warmińskich, którzy wznieśli tu gotycki zamek (1350–1400). Obok zamku powstało w XVII wieku kolegium jezuickie. Widoczne to jest na zdjęciach lotniczych. Po włączeniu Warmii do państwa pruskiego (1772 rok) zamek kilkakrotnie przebudowywano, a w połowie XIX wieku adaptowano jego część na kościół ewangelicki, w którym obecnie mieści się galeria artystyczna. Zachował się średniowieczny układ przestrzenny, mimo całkowitego zniszczenia pierwotnej zabudowy w wyniku pożaru w dniach 27–28 maja 1806 roku. Na zachowanych parcelach wzniesiono nowe, murowane domy oraz ratusz i kościół farny, którego odbudowę zakończono w 1833 roku, a kilka lat temu renowację elewacji, w tym wyjątkowej elewacji wschodniej.

**Reszel (bis 1945 Rössel).**

Ehemalige Kreisstadt, die am 12. Juli 1337 anstelle einer pruzzischen Burg angelegt wurde. Diese ermländische Stadt unterlag natürlich der Gerichtsbarkeit der ermländischen Bischöfe, die hier eine gotische Burg erbauen ließen (1350–1400). Neben der Burg entstand im 17. Jahrhundert ein Jesuitenkolleg. Es ist auf Luftbildern zu sehen. Nachdem Ermland im Jahr 1772 dem Preußischen Staat angeschlossen worden war, wurde die Burg mehrmals umgebaut und in der 1. Hälfte des 19. Jahrhunderts widmete man einen Burgteil zu einer evangelischen Kirche um, in der sich heutzutage eine Kunstgalerie befindet. Trotz völliger Zerstörung der ursprünglichen Bebauung durch einen Brand von 27–28. Mai 1806, ließ sich die mittelalterliche Raumgestaltung der Stadt erhalten. Auf den erhaltenen Grundstücken erbaute man neue gemauerte Häuser sowie das Rathaus und die Pfarrkirche, deren Wiederaufbau im Jahr 1833 vollendet wurde. Vor einigen Jahren renovierte man die Fassaden der Kirche, darunter die prächtige Ostfassade.



Szpital św. Józefa, kościół św. Piotra i Pawła, zamek, sportowy plac gimnazjalny.

Das Krankenhaus des Heiligen Joseph, die Kirche der Heiligen Petrus und Paulus, die Burg, ein Sportplatz am Gymnasium.



Kościół parafialny św. Piotra i św. Pawła, po lewej szpital, po prawej plebania z XVIII wieku, która obecnie jest remontowana.

Die Pfarrkirche der Heiligen Petrus und Paulus, zur Linken das Krankenhaus und rechts das Pfarrhaus aus dem 18. Jahrhundert, das zur Zeit renoviert wird.



Reszel, Ostpr. Markt m. Rathaus

Rynek z ratuszem (1930 rok).

Der Markt mit dem Rathaus (1930).



Fragment rynku, w głębi barokowy kościół, obecnie cerkiew greckokatolicka.

Ein Marktteil, im Hintergrund eine Barockkirche, gegenwärtig eine griechisch-katholische Kirche.



Po 1895 roku, kiedy uruchomiono linię kolejową, zabudowano ulicę Kolejową łączącą stare miasto z dworcem. Wtedy też zabudowa otrzymała wygląd jak na pocztówce.

Nach 1895, als man eine Eisenbahnstrecke eröffnet hatte, baute man die Bahnstraße, die die Altstadt mit dem Bahnhof verband. Damals erhielt die Bebauung die Gestalt und das Aussehen, die man auf der Ansichtskarte bewundern kann.



Zakład dla głuchoniemych, po 1945 roku ośrodek szkolno-wychowawczy.

Eine Anstalt für Taubstumme, nach 1945 eine Förderanstalt für schwer erziehbare und behinderte Jugendliche.



Łężany (do 1945 roku Loszainen).

Wieś założona w 1359 roku. W XIX wieku powstał tu majątek ziemski, którego właścicielami byli członkowie rodziny Fischer. W 1910 roku admirał Reinhold von Fischer zbudował neobarokowy pałac, który obecnie jest własnością Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Łężany (bis 1945 Loszainen).

Ein im Jahr 1359 angelegtes Dorf. Im 19. Jahrhundert entstand hier ein Landgut, dessen Besitzer Mitglieder der Familie Fischer waren. Im Jahr 1910 ließ Admiral Reinhold von Fischer einen Palast im neubarocken Stil im Dorf erbauen, der gegenwärtig der Ermländisch-Masurischen Universität zu Olsztyn (Allenstein) gehört.



Święta Lipka (do 1945 roku Heiligelinde).

Najbardziej znane w regionie sanktuarium maryjne, którego początki sięgają XIV wieku. W miejscu pierwotnej kaplicy, w której na lipie stała figura Matki Boskiej, na przesmyku między dwoma jeziorami, wzniesiono pod koniec XVII wieku okazały barokowy kościół według projektu Jerzego Ertli. Obok, w 1697 roku wzniesiono budynek klasztoru o jezuitów. Całe założenie widoczne jest z lotu ptaka.

Święta Lipka (bis 1945 Heiligelinde).

Das bekannteste Mariensanktuarium in der Region, dessen Wurzeln bis ins 14. Jahrhundert hineinreichen. Anstelle der ursprünglichen Kapelle, in der auf einer Linde eine Figur der Mutter Gottes stand, auf einer Landenge zwischen zwei Seen, erbaute man Ende des 17. Jahrhunderts eine Barockkirche nach dem Konzept von Jerzy Ertli. Daneben wurde ein Klostergebäude für Jesuiten errichtet. Die ganze Gründung ist auf Luftbildern zu sehen.



Jedno z najpiękniejszych sanktuariów maryjnych w Polsce, określane jest jako „perła baroku na Mazurach”.

Eines der schönsten Mariensanktuarien in ganz Polen, die sog. „Barockperle Masurens“



Nieopodal kościoła znajdowała się karczma, potem zajazd z hotelem, który miał wielu właścicieli. Obecnie mieści się tam restauracja „Błękitny Anioł” i mieszkania.

Nicht weit von der Kirche stand ein Wirtshaus, dann ein Gasthaus mit Hotelzimmern, das viele Besitzer hatte. Heutzutage beherbergt das Gebäude das Restaurant „Zum blauen Engel“ und Wohnungen.

**Srokowo (do 1945 roku Drengfurth).**

Pierwotnie miasto, lokowane 4 lipca 1405 roku. Prawa miejskie utraciło wskutek działań II wojny światowej. W północnej części zbudowano w XIV wieku gotycki kościół. Na środku rynku stoi ratusz, z zachowaną tablicą fundacyjną, wielokrotnie niszczone. Zachodnia część to dawne przedmieście, obecnie ul. Barciańska. Na pocztówce z 1912 roku widok ogólny od strony wschodniej, ze wzgórza zwanego Diablą Górą.

Srokowo (bis 1945 Drengfurth).

Ursprünglich war es eine Stadt, der die Stadtrechte am 04. Juli 1405 verliehen wurden. Die Ehre, sich der Stadtrechte zu erfreuen, verlor der Ort infolge der Handlungen des 2. Weltkrieges. Im nördlichen Ortsteil wurde im 14. Jahrhundert eine gotische Kirche erbaut. Mitten auf dem Marktplatz steht das Rathaus mit einer bis heute erhaltenen Stifftafel, das im Laufe der Jahrhunderte mehrmals zerstört und wiederaufgebaut wurde. Der westliche Ortsteil war eine Vorstadt, heutzutage Barciańska Straße. Die Ansichtskarte zeigt einen allgemeinen Blick von der östlichen Seite, von einem Hügel, der „Teufelsberg“ genannt wird.



Barokowy ratusz z XVIII wieku (obecnie po kompleksowej renowacji).

Na szczycie Diablej Góry przy starej drodze w kierunku Leśniewa wzniesiono w 1901 roku widokową wieżę tzw. wieżę Bismarcka, obecnie w ruinie.

Das Barockrathaus aus dem 18. Jahrhundert nach einer gegenwärtig durchgeführten Renovierung. Auf dem Gipfel des Teufelsbergs, an der alten Straße in Richtung Leśniewo (Fürstenau), errichtete man einen Aussichtsturm, den sog. Bismarckturm, der heute verfallen ist.



Wschodnia pierzeja rynku z budynkiem poczty, obecnie sklep.

Die östliche Marktfront mit dem alten Postgebäude, heute ein Geschäft.



Na przedmieściu (obecnie ul. Barciańska) mieścił się sierociniec dla dziewcząt fundacji hrabiny Anny von Lehnendorff ze Sztynortu. Budynek zniszczony po 1945 roku, pozostały tylko fragmenty ogrodzenia.

In der Vorstadt (heute Barciańska Straße) stand ein Waisenheim für Mädchen, das die Stiftung der Gräfin Anna von Lehnendorff aus Sztynort (Steinort) gegründet hatte. Das Gebäude wurde im Jahr 1945 zerstört, bis heute erhielten sich nur Überreste der Umzäunung.



Schule und Turnhalle - Drengfurt Ostpr.

Przy drodze wylotowej na Kałki (obecnie ul. Szkolna) zbudowano w latach 20. XX w. funkcjonującą do dzisiaj szkołę z salą gimnastyczną.

An der Ausfallstraße nach Kałki (Sechserben) – heute Szkolna Straße – errichtete man in den 20er Jahren des 20. Jahrhunderts eine Schule mit einer Turnhalle, die bis heute arbeitet.



Nieopodal sierocińca w latach 30. XX wieku zbudowano niewielki kościół katolicki, który obecnie służy ewangelikom.

In der Nähe des Waisenhauses erbaute man in den 30er Jahren des 20. Jahrhunderts eine kleine katholische Kirche, in der aber heute Messen nach evangelischem Ritus abgehalten werden.



Jegławki (do 1945 roku Jäglack).

Początkowo wieś założona w XIV wieku. Z czasem powstał tam majątek ziemski. Pałac zbudowany w 1848 roku w stylu neogotyku angielskiego przez członków rodziny Siegfried, którzy mieszkali tu w latach 1825–1945. We wsi była karczma i wiatrak. Na drodze przy stawie stoi do dziś pomnik upamiętniający 21 mieszkańców wsi poległych podczas I wojny światowej. W Jegławkach urodził się w 1934 roku znany pisarz Arno Surminski.

Jegławki (bis 1945 Jäglack).

Ein im 14. Jahrhundert angelegtes Dorf, in welchem im Laufe der Zeit ein Landgut entstand. Das Schloss wurde im Jahr 1848 im gotischen Stil mit englischen Einflüssen durch die Familie Siegfried erbaut. Die Mitglieder der Familie bewohnten das Landgut von 1825 bis 1945. Im Dorf gab es ein Wirtshaus und eine Windmühle. An der Straße, neben einem Teich steht bis heute ein Denkmal, das den 21 im 1. Weltkrieg gefallenen Dorfbewohner gewidmet wurde. In Jegławki kam 1934 der bekannte Schriftsteller Arno Surminski zur Welt.



Kosakowo (do 1945 roku Marienthal).

Wieś założona w XIV wieku. Na pocztówce: domy rolników, karczma oraz szkoła, przy której stoi do dzisiaj drewniana dzwonnica, zapewne po kościele, który spalono w 1657 roku.

Kosakowo (bis 1945 Marienthal).

Ein im 14. Jahrhundert angelegtes Dorf. Auf der Ansichtskarte sieht man Bauernhäuser, ein Wirtshaus und eine Schule, an der ein bis heute erhaltener Glockenturm steht – wahrscheinlich gehörte er der im Jahr 1657 abgebrannten Kirche.



Leśniewo (do 1945 roku Fürstenau).

Pierwotnie wieś czynszowa założona w XIV wieku. We wsi funkcjonowała karczma widoczna na pocztówce i szkoła (obecnie domy mieszkalne).

Leśniewo (Fürstenau bis 1945).

Ursprünglich war es ein im 14. Jahrhundert angelegtes Zinsdorf. Im Dorf gab es ein Wirtshaus, das man noch auf der Ansichtskarte sehen kann, und eine Schule. Heute sind es Wohngebäude.



Cegielnia była jedną z 21. na terenie powiatu, rozebrana po 1945 roku (zachowana tylko w Plenowie, gm. Reszel).

Diese nach 1945 abgebaute Ziegelei gehörte zu den 21 Ziegelwerken im Kreis. Die einzige erhaltene Ziegelei steht heute in Plenowo (Plönhöfen), Gemeinde Reszel (Rössel).



Silec (do 1945 roku Schülzen).

Pierwotnie wieś czynszowa położona nieopodal jeziora o tej samej nazwie. Potem majątek ziemski rozparcelowany w latach 20. XX wieku. Miejsce wycieczkowe i wypoczynkowe mieszkańców pobliskiego Srokowa. Pocztówka z 1917 roku przedstawia widok ogólny wsi, karczmę i wiatrak.

Silec (bis 1945 Schülzen).

Ursprünglich ein Zinsdorf am See mit dem gleichen Namen. Danach entstand da ein Landgut, das in den 20er Jahren des 20. Jahrhunderts aufgeteilt wurde. Es war ein Ausflugs- und Erholungsort für Einwohner der nahe liegenden Stadt Srokowo (Drengfurth). Die Ansichtskarte von 1917 zeigt einen Blick auf das Dorf mit dem Wirtshaus und der Windmühle.



Siniec (do 1945 roku Gross Blaustein).

Wieś założona w XV wieku. Z czasem powstał majątek ziemski, który w latach 1826–1945 był w rękach rodziny Langenstrassen. W 1932 roku w wyniku parcelacji dwór widoczny na pocztówce (1940 rok) adaptowano na karczmę z zajazdem. Obecnie budynek mieszkalny.

Siniec (bis 1945 Gross Blaustein).

Ein im 15. Jahrhundert angelegtes Dorf. Im Laufe der Zeit entstand da ein Landgut, das in den Jahren 1826–1945 der Familie Langenstrassen gehörte. Infolge der im Jahr 1932 erfolgten Aufteilung des Landguts entstand im auf der Ansichtskarte gezeigten Gutshaus ein Wirtshaus mit einer Herberge. Gegenwärtig ist es ein Wohngebäude.



Solanka (do 1945 roku Salzbach).

Wieś założona na początku XV wieku. Z czasem powstał majątek ziemski, podzielony w XIX wieku na trzy części, z których powstały miejscowości Chojnica i Młynowo. We wsi była szkoła, poczta oraz karczma, widoczna na pocztówce z 1910 roku.

Solanka (bis 1945 Salzbach).

Ein Anfang des 15. Jahrhunderts angelegtes Dorf. Im Laufe der Zeit entstand da ein Landgut, das im 19. Jahrhundert in drei Teile parzelliert wurde, aus denen nachher zwei Dörfer Chojnica (Knipprode) und Młynowo (Mühlbach) entstanden sind. Im Dorf gab es eine Schule, ein Postamt und das auf der Ansichtskarte von 1910 gezeigte Wirtshaus.

MST

Your solutions

Magnetic Systems Technology

ul. Chrobrego 8, 11-400 Kętrzyn

tel: +48 89 755 27 00

www.mstechnology.pl



PHILIPS

Jesteśmy z Wami już 20 lat



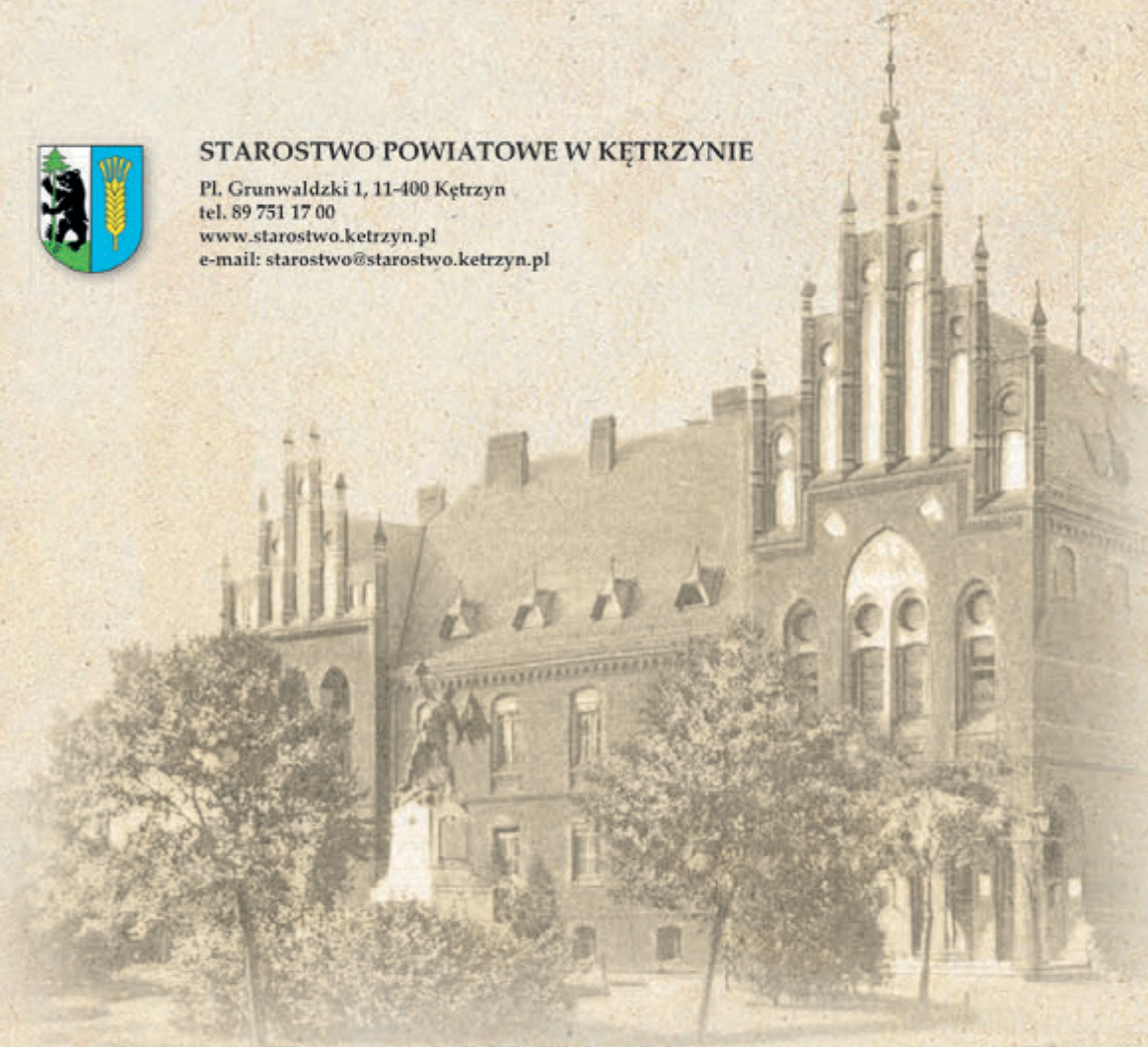
STAROSTWO POWIATOWE W KĘTRZYNIE

Pl. Grunwaldzki 1, 11-400 Kętrzyn

tel. 89 751 17 00

www.starostwo.ketrzyn.pl

e-mail: starostwo@starostwo.ketrzyn.pl



ISBN 978-83-944169-0-4

Publikacja wydana na zlecenie Powiatu Kętrzyńskiego przy wsparciu finansowym firm:

PHILIPS


mti furninova

MST
Your solutions


Unalox

**WYRÓB
OPAKOWAŃ
ZTEKTURY**


CytMed